

Gedaan met de wet van de **STERKSTE!**

Voor een eerlijkere concurrentie:
voortaan kunnen zelfs de kleinste
ondernemingen doorwegen

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnr: 0314.595.348

 0800 120 33 (gratis nummer)

 facebook.com/FODEconomie

 [@FODEconomie](https://twitter.com/FODEconomie)

 linkedin.com/company/fod-economie (tweetalige pagina)

 instagram.com/fodeconomie

 youtube.com/user/FODEconomie

 <https://economie.fgov.be>

Verantwoordelijke uitgever:

Regis Massant

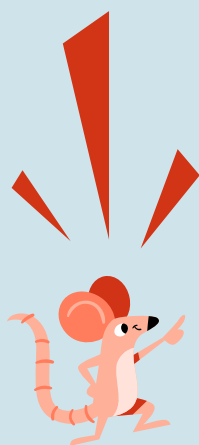
Voorzitter a.i. van het Directiecomité

Vooruitgangstraat 50

1210 Brussel

Internetversie

202-19

Op weg naar een eerlijkere concurrentie: bedrijven voortaan beter beschermd tegen misbruiken en oneerlijke marktpraktijken.

**Bent u bedrijfsleider of zelfstandige?
Dan leest u hieronder goed nieuws!**

Voortaan bent u veel beter beschermd tegen misbruik of druk van machtigere bedrijven. U beschikt namelijk over nieuwe middelen om u te verdedigen. De wet van de sterkste is nu voltooid verleden tijd!

Om hun activiteiten uit te oefenen staan bedrijven in contact met consumenten (b2c) en andere bedrijven (b2b). De consumenten genieten al lang bescherming tegen mogelijk misbruik, onrechtmatige bedingen en de oneerlijke praktijken van sommige ondernemingen. Nu zal een nieuwe wet ook de bedrijven beter beschermen, in hun b2b-relaties, zeker wanneer ze zich in een zwakke positie bevinden, waarvan een andere onderneming (leverancier of klant) misbruik zou kunnen maken.

**CONTRACTVRIJHEID IS VAN FUNDAMENTEEL BELANG,
MAAR LAAT NIET ALLES TOE.**

De nieuwe wet regelt vier aangelegenheden:

- [1 – Misbruik van economische afhankelijkheid](#)
- [2 – Agressieve marktpraktijken](#)
- [3 – Misleidende marktpraktijken](#)
- [4 – Onrechtmatige bedingen](#)

Op welke situaties focust de wet? Wie zijn de betrokken personen of bedrijven? Wat is voortaan verboden? Hoe kan uw bedrijf reageren op dergelijke situaties? Vind hier alle antwoorden op uw vragen.

4

De bescherming van bedrijven tegen onrechtmatige bedingen

Wanneer hebben we te maken met onrechtmatige bedingen?

P. 17

Op wie is de wet van toepassing?

P. 18

Wat zijn de verboden clausules?

P. 18

Hoe reageert u best als u het gevoel hebt dat u het slachtoffer bent
van een onrechtmatig beding?

P. 19

Advies aan bedrijven over het opstellen van
hun contractuele bepalingen

P. 20

Wanneer u een contract ondertekent, gaat u akkoord met alle voorwaarden ervan. U aanvaardt alle voorwaarden van het contract, zelfs de bepalingen die in “kleine lettertjes” staan geschreven. Die “kleine lettertjes” bevatten soms verrassingen waarmee u niet akkoord zou gaan als u correct geïnformeerd was. Dat geldt vooral omdat dergelijke clausules vaak door de andere partij worden opgesteld, dus in zijn belang. Wees hiermee voorzichtig, anders riskeren deze bepalingen uw contractuele rechten in het gedrang te brengen.

Dergelijke clausules zijn al wettelijk verboden in contracten tussen beroepsbeoefenaren en consumenten. Toch kunnen ook bedrijven in dit soort situaties verzeilen. De nieuwe wet maakt het voor bedrijven voortaan gemakkelijker om zich te verdedigen tegen onrechtmatige bedingen.

Wanneer hebben we te maken met onrechtmatige bedingen?

Wanneer u een contract met een ander bedrijf tekent, moet u duidelijk en precies weten waartoe u zich verbindt. Het mag geen clause bevatten met de bedoeling onduidelijkheid te scheppen over de verplichtingen van beide bedrijven. Evenmin mogen clausules een kennelijk gebrek aan evenwicht tussen beide partijen veroorzaken. Als dat het geval is, wordt de clause als onrechtmatig en dus onwettig beschouwd.

De bescherming tegen onrechtmatige bedingen geldt voor alle clausules in de overeenkomst, met uitzondering van bedingen die betrekking hebben op het voorwerp van de overeenkomst zelf (de dienstverstreking, het (de) verkochte goed(eren) of de overeengekomen prijs), op voorwaarde dat ze op een transparante manier zijn geformuleerd. Bedingen die specifiek betrekking hebben op het voorwerp van de overeenkomst en die niet duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd, kunnen dus worden gecontroleerd op onrechtmatigheid! Voorbeeld: extra kosten die een bedrijf in de kleine lettertjes wil aanrekenen en die niet in de gevraagde prijs zijn opgenomen. Of een dienst die normaliter steeds deel uitmaakt van de dienstverlening, maar die in de kleine lettertjes van het contract is uitgesloten.

Als de prijs en het voorwerp van de overeenkomst duidelijk en begrijpelijk zijn gedefinieerd in de overeenkomst – zodat elk van de ondernemingen er de economische gevolgen van kan beoordelen – dan zijn die bindend voor de partijen. Als u bijvoorbeeld een gewone auto wilt kopen voor de prijs van een luxeauto, en zolang er geen verwarring mogelijk is over het onderwerp en de prijs, dan is dat uw keuze. Er is in dat geval geen sprake van misbruik.

Daarentegen moeten alle andere clausules – o.a. over prijsaanpassing, beëindiging van het contract, strafrechtelijke

aangelegenheden, de bevoegde rechter, de uitsluiting of de beperking van haar aansprakelijkheid van de onderneming – op twee aspecten worden gecontroleerd:

► **Transparantie**

zijn de clausules voldoende duidelijk en begrijpelijk geformuleerd zodat de andere onderneming alle economische en juridische gevolgen inziet en begrijpt?

► **Het evenwicht tussen de respectieve rechten en plichten**

leiden de clausules niet tot een te grote onevenwichtigheid ten nadele van de onderneming die haar akkoord geeft? Wordt er naar behoren rekening gehouden met de rechten en verantwoordelijkheden van beide ondernemingen?

Om te kunnen bepalen of een beding onrechtmatig is, moet met verscheidene elementen rekening gehouden worden. Zo bijvoorbeeld de omstandigheden waarin de overeenkomst werd gesloten, de aard van de producten, de handelsgebruiken, en ook alle andere bedingen van de overeenkomst of van andere overeenkomsten waarvan de handelsovereenkomst zou afhangen.

Voorbeelden van onrechtmatige bedingen in andere bepalingen van een contract:

- Een clause waardoor een bedrijf elke aansprakelijkheid verwerpt voor zijn eigen opzettelijke fouten, grove nalatigheid of die van zijn werknemers.
- Een clause waardoor het contract kan worden ontbonden, zelfs in het geval van een lichte schending van de overeenkomst door een van de partijen.
- Een clause die voorziet in een duidelijk buitensporige vergoeding in geval van beëindiging van het contract.
- Een clause die de betaling van een voorschot oplegt, maar geen maximumtermijn bepaalt voor de levering, zodat die onbeperkt kan worden uitgesteld.

- ▶ Een clause die niet voorziet in enige vorm van schadevergoeding of mogelijkheid tot ontbinding van de overeenkomst voor de koper in geval van laattijdige, aan de verkoper toe te schrijven levering.

Op wie is de wet van toepassing?

De wet is van toepassing op **alle ondernemingen, ongeacht hun rechtsvorm**. Ze is echter alleen van kracht op overeenkomsten die na 1 december 2020, de datum van inwerkingtreding van de wet, zijn gesloten. De wet is niet van toepassing op financiële diensten en overheidsopdrachten.

De wet dekt alle clauses: zowel de bepalingen in de algemene voorwaarden als de clauses die u eventueel hebt onderhandeld bij het sluiten of voortzetten van een overeenkomst. Het maakt niet uit of een partij zich in een sterke positie of eerder in een situatie van afhankelijkheid bevindt; waar het om gaat is de beoordeling of het betrokken beding al dan niet onrechtmatig is.

Welke clauses zijn wettelijk verboden?

Er zijn drie soorten onrechtmatige bedingen:

1 IN ALLE OMSTANDIGHEDEN ONRECHTMATIGE BEDINGEN (ZWARTE LIJST)

- ▶ **U bent gebonden aan een contract, terwijl uw medecontractant zijn verbintenis afhankelijk kan maken van zijn eigen wil.**
Voorbeeld: u plaatst een bestelling. De leverancier geeft in zijn voorwaarden echter aan dat zijn directie de aanvraag moet bevestigen voordat die definitief wordt.
- ▶ **Alleen uw medecontractant behoudt zich het recht voor om een of meer clauses van het contract te interpreteren.**
Voorbeeld: een telecomoperator behoudt zich de mogelijkheid voor om een garantie te eisen in geval van een abnormaal hoog bevonden verbruik, zonder dat die drempel in het contract is vastgelegd, zodat hij zelf kan beoordelen wat abnormaal is en wat niet.
- ▶ **Clauses die de toegang tot de rechter uitsluiten of beperken, d.w.z. clauses die bepalen dat u in geval van een geschil afziet van gerechtelijke stappen tegen uw medecontractant.**
Voorbeeld: een clause zou u verbieden deel te nemen aan een eventuele vordering tot collectief herstel.

- ▶ **Clauses die kennis of aanvaarding van andere clauses vaststellen zonder dat u vóór het sluiten van de overeenkomst daadwerkelijk kennis hebt kunnen nemen van deze andere bepalingen.**

Voorbeeld: een clause die aangeeft dat u de algemene voorwaarden aanvaardt, ook al werden die niet vóór het sluiten van de overeenkomst aan u gecommuniceerd.

2 CLAUSES DIE WORDEN VERONDERSTELD ONRECHTMATIG TE ZIJN, TENZIJ HET TEGENDEEL WORDT BEWEZEN (GRIJZE LIJST)

Er bestaan ook **onrechtmatige bedingen die vermoed worden onrechtmatig te zijn**, wat betekent dat uw medecontractant nog steeds het bewijs kan leveren dat het beding in kwestie uiteindelijk niet onrechtmatig is.

- ▶ **Clauses die het mogelijk maken het contract eenzijdig te wijzigen (prijs, voorwaarden, kenmerken), tenzij het bedrijf aantoonbaar dat het geldige redenen heeft.**
Voorbeeld: een clause die de onderneming in staat stelt de prijs van haar lopende diensten eenzijdig te wijzigen, zonder enige rechtvaardiging.
- ▶ **Clauses die de overeenkomst automatisch verlengen of hernieuwen aan het einde ervan, zonder een redelijke opzegtermijn te specificeren.**
Voorbeeld: een telecomaandbieder belet u zich tot een concurrent te wenden omdat hij voorziet in de automatische verlenging van een eenjarig leveringscontract zonder dat die verlenging kan worden opgezegd (er wordt dus geen redelijke termijn voorzien waarin u de mogelijkheid krijgt om vóór het einde van het contract af te zien van een verlenging).
- ▶ **Clauses die het economische risico leggen bij een partij die het in principe niet zou moeten dragen, en dat zonder economische tegenprestatie.**
Voorbeeld: een leverancier die de verplichting heeft om onverkochte producten terug te nemen, zonder enige compensatie. Of een verkoper die een risico van diefstal zou moeten dragen, zonder enige tegenprestatie, zelfs na de levering.
- ▶ **Clauses die, in geval van gehele of gedeeltelijke niet-nakoming of slechte uitvoering van de overeenkomst door een partij, de rechten van de andere partij zonder geldige reden uitsluiten of beperken.**
Voorbeeld: clauses die voorzien in de levering van technologische diensten "zoals ze zijn" of "volgens beschikbaarheid", waardoor de aansprakelijkheid van de medecontractant in geval van niet-functioneren wordt beperkt.

- ▶ **Het ontbreken van een redelijke opzegtermijn.**
De “redelijkheid” van een opzegtermijn hangt sterk af van de sector. In ieder geval is het recht van een bedrijf om niet levenslang aan een overeenkomst gebonden te blijven en om van zakenpartner te kunnen veranderen essentieel. Aan de andere kant moet de partij die met de opzegging wordt geconfronteerd, de gelegenheid krijgen om zich aan die situatie aan te passen en tijd hebben om een andere zakenpartner te vinden.
- ▶ **Clausules die de onderneming vrijstellen van aansprakelijkheid voor fraude, ernstige fouten of die van haar werknemers, of voor het niet uitvoeren van haar belangrijkste diensten.**
Voorbeeld: een architect bepaalt in zijn contract dat zijn wettelijke controletaak zich beperkt tot een periodiek bezoek aan de bouwplaats.
- ▶ **Clausules die de bewijsmiddelen beperken die de andere partij in geval van een geschil kan gebruiken.**
Voorbeeld: een onderneming die in een clause bepaalt dat in geval van een geschil, alleen documenten die ze zelf uitgeeft als bewijs tegen haar mogen worden gebruikt. Of een clause die bepaalt dat een door een onderneming aan haar klanten ter beschikking gestelde app in geval van een geschil nooit als bewijs tegen haar mag worden gebruikt.
- ▶ **Buitensporige schadebedingen in geval van niet-nakoming of vertraging in de uitvoering van de verplichtingen van de andere partij. Dat is het geval indien het bedongen bedrag aan schadevergoeding duidelijk hoger is dan een redelijk te ramen schade**
Voorbeeld: clausules die bepalen dat een forfaitair bedrag van 10 % van het onbetaalde bedrag verschuldigd is, gecumuleerd met een bedrag van 20 euro per aanmaning, en een verdragingsrente. Het forfaitaire bedrag wordt geacht alle buitengerechtelijke invorderingsbedragen te dekken (met inbegrip van de kosten voor aanmaningen en ingebrekestellingen).

3 CLAUSULES DIE VOLGENS DE ALGEMENE NORM ALS ONRECHTMATIG KUNNEN WORDEN BESCHOUWD

Een beding kan ook als onrechtmatig worden beschouwd als het, gelet op de omstandigheden, tot gevolg heeft dat er een kennelijk onevenwicht tussen de rechten en plichten van de partijen ontstaat. Neem het voorbeeld van een bedrijf dat bepaalt dat het de prijs voor de levering van goederen eenzijdig kan verhogen. Wordt er ook rekening gehouden met de rechten van de andere onderneming, zoals het recht om het contract op te zeggen? Een ander voorbeeld is de onderneming die haar aansprakelijkheid voor ernstige fouten uitsluit, terwijl

haar medecontractant reeds aansprakelijk zou worden gesteld voor lichte nalatigheid.

Gebrek aan transparantie speelt een zeer belangrijke rol bij de beoordeling van het onrechtmatige karakter van bedingen. Indien bedingen die een ernstige invloed hebben op de contractuele relatie, of bedingen die de andere partij normaliter niet zou hebben verwacht, niet duidelijk in het contract worden toegelicht, zijn ze in strijd met de verplichting tot transparantie. Als dat gebrek aan transparantie ernstig is en tot gevolg heeft dat uw contractuele rechten duidelijk worden benadeeld, kunnen dergelijke bedingen als onrechtmatig en dus onwettig worden beschouwd.

De verplichting tot transparantie geldt ook voor de clausules over het onderwerp en de prijs van het contract. Als een essentieel element niet duidelijk wordt toegelicht, of als een onderdeel van de prijs alleen in de kleine lettertjes voorkomt, kunnen die clausules onrechtmatig zijn en u niet binden.

Hoe reageert u best als u het gevoel hebt dat u het slachtoffer bent van een onrechtmatig beding?

MINNELIJKE OF BUITENGERECHTELIJKE SCHIKKING

- ▶ **Informeer uw medecontractant**
dat het contract een onrechtmatig beding bevat, met alle mogelijke gevolgen van dien (ongeldigheid van het contract, ongeldigheid van het bewuste beding, mogelijke schade-loosstelling voor het verleden). U kunt dan de nietigheid van de clause inroepen en dus weigeren die toe te passen. Als uw zakenpartner akkoord gaat, vindt het probleem een oplossing, althans voor de toekomst!
- ▶ **U kunt proberen een buitengerechtelijke schikking te treffen, d.w.z. door bemiddeling**
In de meeste gevallen wil u vooral snel een aanvaardbare oplossing vinden die, zo nodig, tegen de laagst mogelijke kosten de commerciële relatie veilig kan stellen.

Hiervoor kunt u terecht bij [Belmed](#), het online platform van de Federale Overheidsdienst Economie. U vindt daar informatie over buitengerechtelijke schikkingen en een lijst van neutrale en bekwame mensen die uw zaak kunnen behandelen. Belmed verzekert de partijen dat hun geschil in alle vertrouwelijkheid en veiligheid wordt behandeld.

BELMED

<https://economie.fgov.be/nl/themas/online/belmed-online-bemiddeling-van>

► **Neem contact op met uw sectorale of (inter)professionele organisatie**

Zij kan u adviseren over de meest aangewezen stappen en u helpen het probleem op te lossen zonder een beroep te doen op de rechtbank. Zij kan ook, indien nodig, een vordering tot staking instellen (zie hieronder).

BURGERRECHTELIJKE VORDERING

► **De Ondernemingsrechtbank kan tussenkomen om de betwiste clause nietig te verklaren**

In voorkomend geval kan de rechtbank ook een schadevergoeding toekennen, d.w.z. u vergoeden voor de schade die u hebt geleden als gevolg van de toepassing van die nietige clause.

► **De voorzitter van de Ondernemingsrechtbank kan ook worden aangesproken voor een vordering tot staking**

Hij kan de onderneming bevelen dat zij zich niet op het onrechtmatige beding beroept en het niet langer toepast. Hij kan in voorkomend geval de betaling van een dwangsom opleggen indien de onderneming in die praktijken volhardt.

► **De vordering tot staking kan ook door uw sectorale of (inter)professionele organisatie worden ingesteld (vordering tot collectief herstel)**

Het is daarom ook nuttig om contact met haar op te nemen, want als er meerdere eisers zijn, kan zij een collectieve actie overwegen.

► **Een vordering tot collectief herstel (of «class action»)**

Als u een kleine of middelgrote onderneming (kmo) bent en samen met andere kleine ondernemingen of kmo's het slachtoffer bent van onrechtmatige bedingen, dan kunt u een collectieve rechtszaak met hen aanspannen door een beroep te doen op een (inter)professionele organisatie die in de [Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO \(HRZKMO\)](#) zetelt, of op een andere instantie die door de minister van Economie is erkend.

Voorbeelden van erkende verenigingen:

- Unizo;
- Neutraal Syndicaat voor Zelfstandigen (NSZ);
- Verenigingen van tussenpersonen in bankdiensten en verzekeringen (BZB-Fedafin en FVF);
- Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO);
- Union des Classes Moyennes (UCM);
- ...

STRAFRECHTELIJKE VORDERING

► **Rapporteer de feiten aan het ADEI-contactpunt**

De Algemene Directie Economische Inspectie (ADEI) van de FOD Economie ziet toe op de naleving van het Wetboek van economisch recht.

U kunt illegale of oneerlijke handelspraktijken melden op:

<https://meldpunt.belgie.be/meldpunt/nl/welkom>

Alvorens verboden praktijken te bestraffen, zal de ADEI een onderzoek instellen dat kan leiden tot een transactieprocedure of, indien nodig, het doorsturen van het dossier naar het parket om een **strafrechtelijke procedure** in te leiden.

► **Dien een strafrechtelijke klacht in bij de procureur des Konings of de onderzoeksrechter**

die een onderzoek kan instellen tegen het bedrijf dat zich schuldig maakt aan onrechtmatige bedingen.

Advies aan bedrijven bij het opstellen van hun contractvoorwaarden

Of het nu gaat om uw algemene voorwaarden of de bijzondere voorwaarden van een contract, zorg er altijd voor dat de clausules duidelijk en begrijpelijk zijn. Dat geldt ook voor clausules die betrekking hebben op de essentiële elementen van het contract (prijs en onderwerp). Als ze niet duidelijk zijn geschreven en niet zorgvuldig worden uitgelegd, kunnen ze niet transparant zijn, met alle ernstige gevolgen van dien. Aarzel niet om in geval van twijfel een beroep te doen op uw sectorale of (inter)professionele verenigingen.